СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 189. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 14 серпня, 1934. — VOL. XLII. No. 189. Jersey City, N. J., Tuesday, August 14, 1934. THREE CENTS.

ВЕЛИКИЙ АЛЮМІНОВИЙ СТРАЙК

ПИТСБУРГ (Па). — Страйк алюмінієвих робітників почався згідно з приказом робітничої юнії в суботу та закрив відразу всі фабрики підприємства „Алумінум Ко. оф Америка".

Робітнича юнія видала заклик, у котрім представила домагання робітників, а підприємство в своїй заяві складає вину за страйк на робітничу юнію, за те, що вона, мовляв, хоче „замкненої шапи".

Уряд слідить докладно за страйком, котрий захопив уже 15,000 робітників, але ще нічого конкретного не зробив для його залагодження.

ВЕЛИКІ ДОЩІ ПЕРЕРИВАЮТЬ ПОСУХУ.

ШИКАГО. — При кінці минулого тижня великі дощі перервали посуху в так званому кукурудзяному поясі. У декотрих околицях дощ тревав цілий день. Тому й сподіваються, що дощі вратують ще багато рільничих продуктів перед повним знищенням.

ПОБОЮВАННЯ УРЯДУ ЗА БУДУЧІ КОМПЛІКАЦІЇ В РІЛЬНИЦТВІ.

ВАШИНГТОН. — Департамент рільництва вже тепер передбачає, що цьогорічна посуха та випичаюча з неї недостача засобів поживи може цього року викликати збільшення цін на ріжні продукти, а потім у наступнім році може заставити фармерів продукувати якраз ці продукти, котрих цього року не стало й котрі через це будуть дорогі. Якщо так станеться, то американське фармерство переходитиме в наступнім році ще одну кризу.

Уряд думає вже тепер над тим, як до цієї кризи не допустити.

КРИТИКУЄ ФЕДЕРАЦІЮ ПРАЦІ ЗА ПОДАННЯ ЧИСЛА БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНГТОН. — Торговельна Палата Злучених Держав виступила з публичною критикою Американської Федерації Праці за заяву про число безробітних.

Палата вважає, що число безробітних у краю, подане Федерацією Праці на 19,300,000 осіб, є перебільшене. На думку Палати Торговлі, в краю є безробітних 3 міліони осіб менше, як подає Федерація Праці.

Палата далі обороняє промисловців, кажучи, що вони зробили багато, бо вони дали в останньому році роботу міліонови робітників.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПЛЯНУЄ КАМПАНІЮ ЗА ЮНІЙНИЙ ЗНАЧОК.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзи). — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці постановив на своїм засіданню почати завзятішу кампанію за юнійний значок, себто за те, щоби публика купувала тільки вироби тих підприємств, котрі признають юнії.

РОЗСЛІДИ МОРСЬКОЇ ГЛИБИНИ.

ГЕМИЛТОН (Мермуда). — Відомий природник Вилієм Біб спустився в спеціально на це збудованій кулі на морське дно та досягнув глибини 2,500 стіп.

Куля, звана „батісферою", збудована з заліза й має дві тони ваги.

З природником спустився був у глибину Отис Бартон, щоб робити фотографічні знимки. Оба вони були в кулі майже три годині.

Вернувшися з дна океану, Біб заявив, що те, що вони бачили, просто не дається описати. І краєвид і звірята й ростини були там такі, що їх важко собі уявити. Ловити риб сітями не можна, бо вони пливають так скоро, що виминуть усяку сітку. До глибини 1,900 стіп у воді ясно. Далі вода виглядає чорна, як чорнило. Багато риб мають світляні органи.

Біб збирається на дальші розсліди; обіцює спуститися на глибину 3,000 стіп.

ТІСТЕР ВИДУЖУЄ.

СІЛВА (Норт Каролайна).—Проповідник Алберт Тістер, котрий дався вкусити гадюці, щоби переконати своїх слухачів, що віра помагає навіть на їдь тарахкавця, вже перебув критичну стадію та певно вилікується. До його кімнати збирається тепер багато гірняків, щоби слухати його проповідей. Тістер каже, що Ісус казав йому зробити цю спробу. Підчас проповіди він показує свою праву руку, ще запухлу від укушення.

І КАНАДА МАЄ КЛОПОТИ З ПОСУХОЮ.

ОТАВА. — Посуха навістила теж степові провінції Канади й уряд має нелегке завдання, коли одна провінція, Алберта, домагається від домініяльного уряду, щоби він поміг їй зарізати тепер 100,000 штук худоби, котрої фармери провінції не можуть виживити через посуху.

БОРОТЬБА ПРОТИ НЕДУГИ ЛЕВКЕМІЇ.

ГЕЙНСВИЛ (Флорида). — М. В. Емел, професор Флоридського університету, поробив цікаві розсліди над левкемією серед курей, та каже, що ці розсліди поможуть придумати лікарство на цю недугу в людей, серед котрих недуга забирає річно коло півтретя тисячі осіб річно в самих лише Злучених Державах.

Левкемія проявляється ненормальним зростом білих тілець крови. Хорий терпить на ослаблення й болі в тілі та скоро вмирає. Емел каже, що левкемія кидається на курей по тифі.

ПЧОЛЯРІ В БРОНКСІ НАРІКАЮТЬ НА УРЯД.

Товариство Пасічників у Бронксі, Ню Йорк, внесли до президента дільниці Бронкс протест проти нищення дерев, корчів, конюшини, диких цвітів, через що пчоли їх пасік мають трудноші в збиранню меду.

САМОВБИВНИК СПРИЧИНИВ ЖАХЛИВИЙ ВИБУХ.

На передмістю Гамбурга якийсь воєнний інвалід вирішив відобрати собі життя. В намірі самогубства він пішов до пивниці, де відкрутив газовий курок. У хвилині, коли до пивниці прийшла повідомлена про самогубство поліція, з невідомої причини вибух газ. Експльозія газу була така сильна, що цілий дім замінився в руїну. Підчас катастрофи згинули 3 особи, а 5 були важко поранені.

НАЧАЛЬНИК ТЮРМИ — В ТЮРМІ.

Варшавська преса повідомляє, що у Варшаві на доручення судової влади арештувала поліція довголітнього начальника карної тюрми при вул. Довгій, Броніслава Холубка, під замітом вложивань. В слідстві устійнено, що зловживання переходять суму 300 тисяч злотих та що Холубко доконував їх послідовно впродовж 17 літ. Разом з Холубком арештували теж його двох заступників, Пясковського й Олтажевського.

ЗВІРЮКА.

У Великій Всі коло Кельц доконано звірського вбивства. 14-літній пастух Станислав Вальчик заснув у полі, а в тому часі худоба, яку він пас, зайшла в збіже Йосифа Прентковського. Саме в тому часі вийшов на поле власник і, зблизившися до Вальчака, копнув його в живіт, а коли хлопець пробудився, почав його бити грабовим буком так довго, аж нещасний хлопчина закінчив життя. Після вбивства Прентковський повернувся зовсім спокійно до дому, не перейманочися зовсім своїм злочином. Вбивникязвірюку арештовано.

ЯБЛОКО — НАЙЛІПШИЙ ЗАСІБ ПЛЕКАННЯ ЗУБІВ.

Знаємо з досвіду, як добре робить нам на правильне травлення зїсти наніч одно більше стигле яблоко. (Ясна річ, якщо в нас нема якоїсь поважної шлункової недуги). Та мало хто з нас знає, що оте їдження яблока наніч дає ще й іншу користь, а саме дезинфекцію зубів. Яблоко забиває бактерії устної ями, тому особливо порадно давати його наніч дітям, що так нерадо миють вечером зуби. Позатим яблоко має в собі й усі потрібні для доброго удержання зубів складники: фосфор, вітамін Д, а головно соли, що забезпечують перед захворінням горла. А відома річ, що нездоровля наших зубів стоїть дуже часто у звязку з кепським функціонуванням т. зв. міндалків у горлі.

Річ ясна, не будемо давати дітям, чи їсти самим наніч яблока, коли ми щойно повечеряли квасним молоком. Одначе яблоко наніч після мучної чи іншої страви не тільки управильнить наше травлення, але й збереже довго здоровими наші зуби.

„СВЯТО ДИТИНИ" НА КАРПАТСЬКИМ КОРДОНІ.

На кордоні Підкарпаття відбулося заходом закарпатського вчительства в селі Барвінок (дуклинського повіту) величаве торжественне привітання лемківської шкільної молоді з обох сторін українських Карпат. Той день записаний у серцях українського доросту „Святом Дитини".

В днї 10. червня наплилава безліч лемківських підвод, умаєних зиленню, цвітами, переповнена шкільною дітворою, з усіх сторін Кросненщини й Дуклинщини.

Свято почалося привітом дітей через делегата підкарпатських сторін. Полеву „Хвалу Божу" відправив на чеській стороні о. парох зі села Команяник. Опісля відбулося прийняття-снідання на вільному повітрю, вніжчасі пописувалася спільно шкільна лемківська молодь народніми танками, співами та сценками-виставами.

Між підкарпатським учительством була більша частина наших Галичан, які працюють там на педагогічній ниві, як теж багато тамошних о. парохів, які піддержують підкарпатського Лемка щирим українським духом та своєю дбайною поставою.

Найбільшою несподіванкою цього пропамятного дня був виступ закарпатського вчительського хору, під умілою диригентурою п. Яворського. Понеслася золотими пасемками по кордонних полонинах, по холодним вітрі, вінком наче мрія, розквітчана по лісі, як лелія — наша рідна українська пісня.

Перед смерком розїздилися, бо деякі мали до хати довгу дорогу, 50 км. Це свято залишило незабутні милі переживання в душі лемківської молоді. Жаль було прощатися...

НАПАД ОПРИШКІВ НА ПРИХОДСТВО.

В Стінці, пов. Золочів, напали якісь невідомі опришки на гр.-кат. приходство. Цілий напад виглядав так: В ночі три узброєні опришки вийшли на подвіря приходства й намагалися вломитись до стайні та вкрасти коні, але слуга, що почув галас, збудився, вийшов на подвіря і сполошив злодіїв. По деякому часі злодії вернулися й почали обкидувати приходство камінням, так, що вибили 18 шиб. Щоб залякати домашніх та щоб вони не вийшли з хати, опришки стріляли кілька разів. Місцевий священик, о. Садовський, побачивши дуже грізне положення для себе й домашніх, доручив дзвонити в дзвони й заалярмував село. Злодії, почувши голос дзвонів, втекли. Повідомлена про цей випадок поліція розпочала слідство.

РІДКЕ МАСЛО — ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

В Педингтон (Англія) відібрала собі життя дружина відомого там інжиніра Дирка, тому, що чоловік її не хотів підчас снідання помастити собі хліб маслом, яке наслідком спеки сильно розрідилося. З того приводу подружє почало суперечку і жінка так цим переийнялася, що згодом, як чоловік вийшов з дому, вона відібрала собі життя.

КОМАХА, ЩО ПРОХАРЧОВУЄ 5 МІЛІОНІВ ЛЮДЕЙ.

Мало є таких промислових ділянок, щоби не вживали шеляку. Досі не вдалося створити цеї речовини в штучний спосіб. Шеляк є монопольний продукт індійських територій Бігар і Орісі. Коло міліона людей працюють біля продукції шеляку, а близько пять міліонів мають з нього прожиток. У згаданих околицях живе комаха, т. зв. „ляка", яка на вітках деяких дерев залишає клей. Цей клей збирає місцеве населення, чистить його й відставляє до центральних магазинів, звідки розвозять його на цілий світ.

БОЛГАРСЬКИЙ РАСПУТІН.

В останніх 10 літах намножилося в Болгарії стільки ріжних сект, що болгарський православний синод звернувся до уряду з проханням за поміччю й карами на сектярів. Між сектами найбільш поширена є секта, що називається „Біле Братство". Провідником згаданої секти є якийсь Петро Данов, котрого в цілій Болгарії називають „болгарським Распутіном". Секта Данова має коло 40 тисяч членів, між якими жінки становлять подавляючу більшість. На тих жінок Данов має несамовитий вплив і таким чином пригадує дуже сильно Распутіна.

МАСОВЕ САМОГУБСТВО НАСЛІДКОМ НЕЩАСНОГО КОХАННЯ.

У Фукієн Коле Говен (Японія) трапився рідкий випадок масового самогубства. Ото 9 молодих дівчат у віці від 16 до 20 літ наслідком нещасного кохання звязались усі разом шнурами і скочили до глибокої ріки. Всі втонули.

БИК СКОЧИВ З ПЯТОГО ПОВЕРХА І НЕ ПОТОВКСЯ.

Канадійська худоба є звісна своєї витревалости, але щоби 1,200-фунтовий бик скочив з пятого поверха без найменшого ушкодження, виглядає неімовірним. А проте він скочив з пятого поверха різниці у Ванкувері, Б. К., пробив грубий дах з бляхи, скочив на платформу, а потім на землю. Вийшов він з того цілком цілий, навіть не потовкся.

ШУКАЄ БАТЬКА.

Двацятькілька-літний скавт Мадяр Йосиф Керестеші Кіш вибрався до Китаю, де його батько пропав без вістей на весну 1933 р. Вибрався зовсім без грошей, одержав лише безплатний білет від одної аеропляннової спілки та поручаючі листи від ген. Баден-Повела та графа Телекі, який є начальником мадярського скавту. Гр. Телекі приятелював із батьком молодого Кіша.

Пропавший без вістей Кіш мав за собою ріжноманітну минувшину. Як вибухла була світова війна, покинув був саме студії в Оксфорді. В Остенді його придержали й інтернували як горожанина ворожої держави. Небаром позволили йому виїхати до Америки, де почав адвокатську практику та був правним заступником кількох великих банків. Тоді запризнився з нинішним німецьким віцепрем'єром фон Папеном, який як військовий аташе належав до німецького посольства у Вашингтоні.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПИШЕ ПРО ВЕЛИКИЙ ГОЛОД НА УКРАЇНІ

БОЛЬШЕВИКИ СПРОСТОВУЮТЬ. АМЕРИКАНСЬКИЙ „ОЧЕВИДЕЦЬ" ГОВОРИТЬ ПРО ВРОЖАЙ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецька преса, яка вся знаходиться під контролею уряду, виступила з рішучими нападами проти совітської влади через те, що большевики ріжними способами перешкаджують допомоги голодним Німцям, які живуть на Україні. Преса стверджує, що совітська влада старається не лише закрити відомости про голод, але й перешкаджає допомозі голодуючим. Цим совітська влада бере на себе відповідальність за страшні наслідки голоду.

Німецька преса твердить, що в минулому році вмерло на Україні, в тих районах, де є німецькі кольонії, понад півтора міліона людей. У районах Києва та Харкова тепер появляються випадки людоїдства. На вулицях деяких міст усе трапляються трупи вмерлих з голоду людей, які не мали ніякої помоги. Радянська преса заявляє, що совітська влада стоїть проти німецької допомоги кольоністам-Німцям на Радянщині, бо, мовляв, ця допомога прикриває політичну акцію. Але відомостей про голод преса не заперечує й говорить, що радянська влада може допустити допомогу лише при умові, що вона буде виключно гуманітарною.

Знайшовся тут професор тексаського університету зі Злучених Держав, Мілер, який заявляє, що він ніде не бачив голоду, про який пише німецька преса. Він каже, що „бачив", що в цьому році врожай на Радянщині буде гарний.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРЕСА НАПАДАЄ НА ЯПОНІЮ.

МОСКВА (СССР). — Вся преса почала завзяту кампанію проти Японії. Совітські ґазети твердять, що Японія тепер хоче захопити в свої руки Східньо-Китайську залізницю, тому то тепер перервано переговори між Москвою та Манчуком про продаж тієї залізниці.

Преса публікує звіт російського управителя залізниці, Рудого, в якім то звіті говориться про те, що Японці лишили залізницю без охорони, а тому там шириться бандитизм та грабунки. Крім того преса закидає Японцям, що вони стараються викликати конфлікт на радянсько-манчуцькому кордоні.

МУСОЛІНІ ОПІКУЄТЬСЯ АВСТРІЙСЬКИМ УРЯДОМ.

РИМ (Італія). — До Остії, над Середземним морем, прибув віцеканцлер Австрії, князь Штаремберґ. Там знаходяться в таборі 200 австрійських хлопців, як гості італійського уряду. Тудиж прибув з Риму Мусоліні на розмову з Штаремберґом. Їх розмова тревала чотири і чверть години.

Мусоліні радив австрійському урядови триматися рішучо політики, яку провадив Дольфус, обороняючи незалежність Австрії. Крім того Мусоліні заявив, що Італія затримає довше на кордоні Австрії свої війська, які там були зібрані підчас повстання австрійських наців. Думають, що канцлер Шушніґ скоро буде мати побачення з Мусоліні'ем.

ЮГОСЛАВСЬКА ПРЕСА АТАКУЄ ІТАЛІЮ.

БЕЛГОРОД (Югославія). — Вся югославська преса почала нападати на Італію за те, що італійська преса твердить, що Югославія підтримувала останні повстання в Австрії. Преса говорить, що Югославія лише дала захист утікачам і невдалим повстанцям наців, як свого часу вона дала захист соціялістам, які тікали від Дольфуса.

В свою чергу преса обвинувачує Італію в інтригах в Австрії.

АВСТРІЯ МОЖЕ ВИКЛИКАТИ ВІЙНУ.

ПАРИЖ (Франція). — Ґазета „Тан" присвячує більшу статтю австрійському питанню у звязку з поїздкою князя Штаремберґа до Італії. Ґазета каже, що всяка спроба знищити самостійність Австрії неминучо викличе війну. Таксамо ґазета думає, що поворот Габсбурґів на австрійський престол тепер не на часі.

Взагаліж ґазета заявляє, що питання зміни у державному становищі Австрії, чи привернення монархії, є питанням інтернаціональними і тому вони не можуть бути вирішені лише самою Австрією, чи навіть разом із якимсь сусідом.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ГОЛОСУВАННЯ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ґітлерівці вже почали свою кампанію перед голосуванням, яке відбудеться в неділю, 19 серпня, щоб дати всю повноту влади Ґітлерови. Тепер ведеться ґазетна пропаганда та роблять ріжні приготування, щоб державна й партійна машина виконала своє завдання.

Арештовано кілька протестантських пасторів, які виступили проти диктатора-епископа Мілера, що поставлений на становище голови церкви розпорядком уряду Ґітлера. Деякі пастори заявили з амвон, що синод, який створив біля себе епископ Мілер, є нелеґальний, бо він противиться конституції церкви. За це поліція арештувала таких пасторів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8. 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-6237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД ТЯЖКИМ ЗАВДАННЯМ.

Преса подає, що президент Рузвелт, відвідавши посушливі райони, був дуже болючо вражений тим, що побачив. Призедент заявив, що уряд зробить усе, що може, щоб полекшити становище населення, яке знаходиться перед катастрофою голоду. Але разом з тим президент сказав, що уряд іще сам не знає, як людям можна пособити й чи стане в нього сили і засобів. щоб розвязати тяжку проблему.

Одним з проєктів помочи посушливим районам є переселення фермерів у ті райони, де нема таких посух, як там. Другий проєкт боротьби з посухами є заліснення величезної смуги від канадійського кордону до кордону Мексика. На думку проєктовців, цей ліс пособить ліпшому розподілови вогкости в засушливих стейтах та буде резервоаром, що збиратиме вогкість. Та коли цей ліс може виповнити те завдання, яке покладають на нього? В найліпшому разі це має потревати пару десятків років, а тимчасом населення треба ратувати.

Здається, що ми можемо скоро бути свідками того, як коштом держави переселюватимуть маси фармерів з тих районів, які не придатні в сучасних обставинах до хліборобства. Держава буде платити тепер, коштом своїх горожан, за те, що в своїм часі вона не зробила певної реґуляції, не зробила певного обмеження спекуляції, яку провадили ріжні залізниці, банки, власники величезних земельних просторів і навіть сама держава, агітуючи за заселення далеких земель, непридатних до хліборобства.

Тимчасом ліпші землі тепер опустили, хоч вони й положені біля великих міст та в густо населених районах. Продукти поживи перевозять залізницями на тисячі миль, а воних могли би бути продуковані біля великих міст чи інших центрів їх споживання. Тоді не довелосяб місцевим фармерам продавати свої продукти за безцін, не витримуючи конкуренції з тим, що привозять великі скупувальні фірми, які за безцін забирають продукти у вічно голодного фармера з заходу. Тоді і населенню міст не довелосяб споживати недозрілі й напівзіпсуті довгим перевозом продукти та не платилоб населення за них ті високі ціни, які накладають тепер ріжні спекулянти-перекупні та залізниці, беручи за свій „труд" і перевіз.

Отже перед урядом Злучених Держав, коли він має дійсно пособити населенню, стоїть велике завдання переселення фармерів у ті райони, де знаходяться споживачі їх продуктів та де є багато „покинених" фарм. Може ми будемо свідками нового переселення мешканців Злучених Держав на нові й більші відповідні та постійні місця.

ПОТРЕБА ФАРМЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Найбільше упосліджена кляса людей у Злучених Державах є дрібні фармери. Великоземельні хлібороби в Америці мають ріжні свої організації й трости, але дрібний фармер не має таких організацій, які пильнувалиб його інтересів. Фабрично-заводське та реміснинче робітництво має свої юнії, при помочі яких воно бореться за свої інтереси. Але дрібні фармери не мають ніяких організацій, коли не брати на увагу тих нечисленних організацій, порівнюючи з потребою їх, які подекуди існують у Злучених Державах.

Дрібне господарство, а при нім жиють кількадесять міліонів мешканців Злучених Держав, цілковито знаходиться на ласці великоземельних власників, перекупнів й фабрикантів, яких вироби споживає фармер. Виною такого стану є не лише загальні умовини життя й устрою, який панує тут, але ще більше вина самих фармерів, котрі не виявляють потрібної ініціятиви та самодіяльности до самозорганізування. Фармери жиють так, що сусід сусідови ворог, сусід сусідови конкурент і тим топить не лише свого сусіда, але й себе самого.

В Европі, а особливо в Данії, де найліпше в світі стоїть хлібороб та хліборобство, фармерські союзи й ріжні кооперативні організації вже давно створені, а тому при їх помочі фармер там підніс на значну висоту свій добробут, порівнюючи з тими фармерами, де таких організацій нема. Велику ролю сільсько-господарська кооперація тепер відограє й у східній Галичині, а також немалу ролю вона відгравала й на Великій Україні, коли вона була лише можливою.

Форми фармерської кооперації є ріжні. Кооперативи творяться для збуту продуктів, своїх членів, для набуття всього потрібного для фармера, для створення умовин вигідного й дешевого кредиту для фармерів і т. п. Ці форми кооперації можуть існувати або кожда зокрема, або всі разом, відповідно до обставин, а головно для самодіяльности фармерів.

При кооперації збуту своїх продуктів фармери мають нагоду доставляти свої продукти в більшій скількости на ринок і встановлювати свої ціни, а не брати лише те, що їм заплатять перекупні. Далі фармери можуть організувати продаж своїх продуктів безпосередньо споживачам, усуваючи тим перекупнів, які, як правило в Америці, заробляють більше, ніж фармер одержує за свої продукти. Для цього фармерські організації можуть відкривати свої склепи в більших і менших містах, доставляючи безпосередньо до них свої продукти, мати кооперативні троки, чи разом винаймати цілі залізничі вагони для перетранспортування своїх продуктів далеко й т. п.

Отже разом з можливістю більше одержати за свої продукти фармери можуть витрачати менше на гуртовий перевіз своїх продуктів. Тут ми тільки коротенько говоримо про можливости й вигоди кооперації збуту.

Другий рід кооперації, який тісно вяжеться з першим, це кооперація набуття для фармерів того, чого вони потребують. Нема квестії в тому, що колиб фармери для себе купували машини, насіння, ріжні погної, харчі для худоби, як наприклад для курей, і т. п., то знову це їм прийшлоб значно дешевше, ніж купувати в дрібних перепродавців і в невеликій скількости. Кожен з фармерів знає, що купити щось на фунти, то треба заплатити одну ціну, часто непомірно високу, а купити цілий вагон, чи пів вагона, то іноді виходить на 50% дешевше, коли порахувати до цього дешевість гуртової доставки й т. п. Чого не може зробити один фармер, те можуть зробити пять, десять, двацять фармерів; усе ліпше, коли більше.

Таксамо дрібні фармери можуть мати ріжну потрібну їм машинерію, як важкі трактори, ввесь інший ренамент, свої троки й т. п. Це значно поліпшує й полекшує оброблення дрібних фарм, збільшує їх продукцію, полекшує збут і підносить якість продуктів.

Третій рід кооперації — це кредитова кооперація, яка також може обєднатися з першими двома родами кооперації. Кожний знає, як іноді важко дістати фармерови потрібну позичку грошей, без яких він не може розвинути свого господарства, або навіть невеликі гроші, щоб перебути важкий час, чи залагодити біжучі потреби. Для цього також творяться кооперативні кредитові фармерські союзи. Там фармер може дістати лекше позичку, як член кооперативи, ніж деінде. Такі кооперативи дають позичку під продукти фармерства й дають тим можливість фармерови вичекати відповідніших часів для продажу своїх продуктів, передержуючи їх чи в себе дома, чи в спеціяльно для того збудованих кооперативних приміщеннях.

Далі, перероблення молока на сметану, сир, масло й т. п., можна робити в кооперативних молочарнях. В кооперативних різницях можна спільно виробляти все потрібне для ринку з курей, свиней, телят, овець і т. п., чого фармер не встані зробити в себе дома. Таксамо можна дуже добре розвинути консервну продукцію, консервуючи самими, і вже в готовому вигляді пускати на ринок консерви з фармерських виробів. Одному фармерови майже неможливо зробити консервну фабрику, але десяток, два десятки фармерів можуть таку фабрику створити й не продавати за безцін до чужих консервних фабрик своїх продуктів, підписуючи з фабриками часто вбивчі контракти.

Тут я лише дуже побіжно торкаюся того, що фармерська кооперація може зробити і яке значіння вона має. Тепер підноситься в пресі голоси про необхідність скликання великого фармерського зїзду. Та „поки сонце зійде, роса очі виїсть", бо справа великого зїзду є складна й можлива не так скоро до переведення, як закладення місцевих фармерських спілок, чи кооператив. Для цього досить, щоб на початок зібралися 5—10 фармерів недалеких сусідів, склали між собою відповідний договір і почали працювати разом, немовби творючи одно велике господарство. Початки, як звичайно, будуть тяжкі й може невдалі, але скоро все вирівнається й тоді до цих зернят фармерської кооперації приєднаються інші фармери. Треба всю організацію починати знизу, а не зверху. Тоді, коли вже буде досить, у той чи інший спосіб зорганізоване більше число фармерів, можна буде говорити про загальний фармерський зїзд.

Покищо треба говорити про місцеві зїзди, збори, наради фармерів і т. п., а головно: приступати до організації своїх спілок. Думаємо, що „Обєднання" прийде в цій справі на поміч і створить відповідну кооперативно - фармерську комісію, яка буде давати всі потрібні вказівки.

Добре булоб, коли би провадилася дальша агітація за потребу фармерських обєднань, чи спілок, чи кооператив у Злучених Державах.

В. К.

НАЙСИЛЬНІШІ ЛЮДИ.

У всіх краях і в усіх часах були сильні люди. Вже біблія говорить нам про велитня Самсона та про силача Голіята. Грецька історія говорить про силача Мільона, що був одним із найславніших грецьких олімпійських спортовців. Він прославився тим, що молодого вола без труду носив на плечах. Хлопчиною пас Мільон худобу в батька й дістав від нього в дарунку телятко. Плекав це теля, а що дуже полюбив його, то що дня носив його по леваді. Такою вправою виробив собі таку силу, що це теля міг носити, коли вже й підросло на вола та важило кілька сотнарів. Історія записала кількох сильних людей і між володарями. Август Сильний мав таку фізичну силу що двома пальцями міг зломити сильну підкову та піднести в руці тяжкого, сильного коня. Цар Олександер, батько останнього російського царя Миколи II., міг зігнути срібний рубель, а раз цілих пятьдесять секунд держав у повітрі козака в повному военному узброенні. Індіянин Ситінґ Бул був відомий велитень, а полковник Віліям Коді був свого часу відомий як Бофало Біл. Його вважали найсильнішим чоловіком в Америці. Ситінґ Бул прославився тим що раз узяв на плечі тяжкий човен, у якому сиділи чотири Індіяни, і цей великий тягар поніс 1,600 ярдів.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 270, повідомляє усіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в середу, 15. серпня, в годині 8-мій ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт вул. Вкладки від членів будеться принимати від години 7:30 ввечір. Проситься членів прийти на цей мітінґ, а довгуючих вирівнати свої залеглости. — Гр. Шустикевич, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в пятницю. 17. серпня, в галі під ч. 13 Вашінґтон вул. Проситься всіх членів конечно явитись, бо є важні справи до полагодження, як також будуть роздані тікети на ювилейне свято У. Н. Союза, яке відбудеться 30. вересня. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.; Г. Скробач, кас.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ТЕЖ ПАМЯТНИК.

У місцевости Сендс Пойнт на Лонґ Айленді поставлено в одному клюбі памятну таблицю. Таблиця зображує портрет сенатора Гуї Лонґа з затисненим кулаком зараз під щокою. Напис на таблиці каже, що таблицю поставлено в память події, котра сталася приватно в тій кімнаті, а котрій приплеснула вся публика: там вибито сенатора по лиці.

Не знати, чи така таблиця ввіковічнить цю подію, чи може поможе людям трактувати такі події менше серіозно.

ЩО СКАЖУТЬ У НІМЕЧЧИНІ Й РОСІЇ?

Пишуть в Америці широко про терор у Росії й у Німеччині.

„Ню Йорк Таймс" наводить заяву Міжнародного Бюра Робітничої Оборони, що в 1934 році эгинули в заворушеннях на тлі непорозумінь між робітниками й підприємцями 28 осіб.

Яку передовицю можуть з цього приводу врізати в Москві або в Берліні?

ТЕЖ НАСЛІДКИ СТРАЙКУ.

На встіку, що його робітники задумали страйкувати, підприємство „Миделтавн Силк Ко." збирається перенести свої шовкові фабрики до інших місцевостей.

Заряд не каже, куди він переносить фабрику, але ми знаємо, що певно кудись, де він сподіваєтьсяд дістати робітників, які не страйкують.

До якогось часу ще такі робітники може десь знайдуться. Але з часом і там робітники навчаться цеї штуки. Що тоді робити?

ДЕ ВІДВАГА?

Зїхалися до Берліна, столиці Німеччини, баптисти з усього світа й ухвалили резолюцію з осудом переслідування одної нації іншою.

Це може виглядати на дуже відважний крок, але, ухваливши резолюцію, учасники собі спокійно розїхалися домів. Тим баптистам, що лишилися в Німеччині, відваги може буде треба.

Показують її приміром ці німецькі проповідники, котрі не хочуть підписатися під недавній декрет Гітлера про піддання лютеранської церкви під контролю націстичного уряду.

ЧЕСТЬ ВОРОГОВИ.

Це може видатися зпізненим признанням для ворога, коли велике число Анґлійців збирається в Лондоні на відправу за Гінденбурґа. Міг би дехто ждати, щоби великому ворогови показувати признання ще за його життя.

Одначе в польських книжках про українську національну армію, котра боронила Галичину перед Поляками, ще й досі говориться як про бунтарів, розбишак та большевиків.

Видно, що не кождого народу стати на признання для ворога.

ЧИ ДОКАЗАВ?

Проповідник Тістер каже, що сильна віра помагає на укушення гадюки. На доказ цього він дався вкусити гадюці.

Припустім, що він виздоровіє. Чи це буде доказом правдивости його слів? Скільки знайдеться охочих повторити цю пробу між людьми, на котрих думку Тістер доказав правдивість своїх слів, і котрі вважають себе глибоко віруючими?

ДОБРИЙ ПРОВІДНИК.

(Свобідно за Ф. Паскеном).

(3)

— Тота. Дах у неї ще досить добрий і стіни такі, що не пропускають дощу, ні вітру. Палити є чим, бо коло хати лежить матеріял з розваленої стайні. І плоти ще не погнили

По степу, котрим тепер їхали, були порозкидані більші й менші його шматки, порослі кущами й молодниками. Полишені людьми поля засівалися всякою деревиною, найбільшеж овочевими дичками, дітьми колишніх садів. По середині одної такої гущі, коло пару старих груш, стояла полишена людьми хатчина.

Коли підїхали до хати, порозкульбачували коні, і попутавши передні ноги, пустили пасти. Кульбаки і всі річи занесли до хати. Ціла хата була одною кімнатою. По середині стояло убите з глини огнище. Завада приніс сухого дерева і вони розпалили огонь. Саме тоді пустився навальний дощ.

— Дощ ласкавий — замітив Завада. — Неначе ждав, щоби я вперед заосмотрився в сухе топливо. Тепер нехай лле до схочу. Ще ліпше так бо не треба буде йти по воду. Керничка досить далеко звідси.

Дибович возив з собою залізного казанчика. Завада взяв його, вийшов з хати і підставив під дашок. За хвилину казанчик був повний чистої дощівки. Поставив на вогни. Дибович вкинув до води кусник медвежої шинки і докинув соли. Курили люльки і ждали, аж звариться мясо.

— Деж ті духи? — спитав Дибович. — Вже темно і могли би прийти.

— Ще рано, — відповів Завада. — Прийдуть аж поляжемо.

Завада встав і ввесь запас харчів, який возив Дибович, повісив під дахом.

— На що так? — спитав Дибович.

— Щоби комашня, яка по земли лазить, не облізла.

Зїли вечеру і далі сиділи, пакаючи люльки і докладаючи дров до вогню. Нарешті Завада став позіхати і каже:

— Як маємо встати досвіта, то була би вже пора лягати.

Закутався в коц і ляг. Дибович розстелив один коц на землі, під голову взяв кульбаку, другим коцом накрився.

— Закутайтеся добре і тісно, — промовив Завада, — бо як вогонь згасне, то не витрпіте. Вони будете під вашим коцом. З цілого серця желаю вам доброї і супокійної ночи! Як духи зачнуть засильно дошкулювати вам, то розбудіть мене. Поможу вам.

Завада затих. Дибович лежачи дивився в вогонь. Призирався їх язикам, що стріляли вгору; прислухувався, як горіюча ватра тріщить і стріляє.

В хаті було тихо. Дощ перестав стукати по даху. В деревах шумів вітер. Зрештою і на дворі було тихо. Дибович не засипляв, бо загадка про духи не давала йому вснути. Цікавий був, що таке Завада бере за герці духів.

Полумінь на огнищі ставала щораз менша і менша. В хаті робилося темніше. Нарешті вогонь згас цілком, тільки жевріли поодинокі кусники грани.

Дибович погадав собі, що дах хати таки мусить мати діри і що пропускає дощівку, бо чув, що щось паде на коц, яким був накритий. Раз впало щось коло його лиця. Сягнув туди рукою, та не знайшов нічого. І мокре не було се місце.

По хвили йому бачилося, що за його коц щось сіпнуло. Також почув під коцом, котрим був накритий, що щось притулилося до його ніг і натисло його бік. Сягав пальцями до тих місць, та не було там нічого. Тепер щось шибнулося попри його голову, і він виразно почув легенький свист. Зробилося йому ніяково, коли знов почув, що щось натискає його тіло в ріжних місцях. Підвівся, поклав на жевріючу ще грань сухих патиків і вогонь бухнув наново.

Став обережно роззиратися по освітленій вогнем хаті. Спокій і тишина. Нічого не рухалося. І його товариш лежав тихо. Неначе спав.

—Сеж не була у мене злуда! — погадав. — Ні сон. Я ще цілком не спав! І не дрімав.

Ляг назад і силкувався, як се зробив Завада, вснути. Та годі було. Він у хаті, вже багато холоднішій, відсвіжав і цілком роздрухався. Він Заваді завидував. Знов призирався вогневи, поки полумінь, стаючи щораз меншою і меншою, не згасла цілком, так, як се було за першим разом. Коли вже стемнілося, тасама історія зачала наново. Якась біда щораз сильніше і нахабніше напирала на нього з усіх боків. Як раньше так і тепер витягнені руки попадали в порожню. Думав іміркував, що се за причина, та не годен був доміркуватися. Вже став підозрівати, що його товариш робить йому якісь жарти, коли щось стало пхатися попід коц коло шиї. Скоро хапнув рукою. В руці тріпалося щось кругле, мягке, тепле. Одночасно щось сильно вкусило його в палець. Схопився і від себе відкинув.

— А чорт би тебе! — крикнув з жаху і відрази. — То щур!

— Таки так! — почулося зпід коца Завади. — Щурів повна хата. Чотири, що були вже забезличні, лежать коло мене. Я задушив їх.

Дибовичеви зробилося недобре. Знов підвівся і знов доклав дров і роздув полумінь. Вже боявся лягати. Сів на кульбаку і закурив люльку.

— Лягайте назад під коц і робіть так як я, — сказав Завада, підіймаючи вгору і показуючи одного по однім подушені щурі. — Як задушу якиий тузин і трупами обложу моє леговище, то інші вже будуть боятися приступати до мене і лишать мене в супокою.

По сих словах Завада знов закутався в свій коц і по хвили щасливо вснув.

Дибович далі сидів, докидаючи до вогню. Тепер, хоч горів вогонь і в хаті було ясно, щурі бігали сюди й туди. Як не рухався, то приходило їх щораз більше й більше. Бігаючи, отиралися об його ноги. Деякі силкувалися вилізти до провіянту, завішеного під дахом. Не дійшовши, спадали на землю. Аж тепер зрозумів те гопання; зрозумів, чому гадав, що дах діравий.

Втома таки загнала Дибовича назад під коц. Закутався як міг найтісніше і спав. Та як? Що хвилі пробуджувався і вимахуючи ногами й руками проганяв нахабів, що й по його лици бігали.

Ледви крізь шпари заглянуло до хати перше ранішне світло, Дибович встав. Став ладити снідання. З медвежих шинок, які не висіли високо під дахом, а на стіні, не було й сліду. Лишилися тільки чисті кости. На снідання зварив кашу. Коли снідання було готове, розбудив Заваду.

— Ви скільки вбили? — спитав, протираючи очи.

— Жадного! — відповів Дибович. — Деж би я таке брав у руку!

— А я задушив чотирнацять! — сказав, кидаючи одного по однім в огонь. — Одної ночі я задушив аж трицять і шість. Нині не крутилося їх так багато коло мене, бо частина була коло вас, частина обідала шинки і хоч безуспішно добиралися до вашого запасу.

(Дальше буде).

БУДУЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ В АМЕРИЦІ Й КАНАДІ

(Промова, виголошена на II. Зїзді Українських Професіоналістів в Шікаґо 6. липня 1934 р.).

До Злучених Держав Америки й Канади переселилися люди ріжних рас і ріжних народів. Між ними є також Українці. Тут маємо найліпшу нагоду порівнувати прикмети народів.

Українські переселенці показуються не менше талановиті, як переселенці романської чи ґерманської раси. Можливо, що в математиці, в орудуванню числами, Славяни повільніші, ніж романська і ґерманська раса.

До кождого звання потрібно вродженого хисту. Коли чоловік має до звання талант, він вдоволений зі свого заняття, бо праця йде йому легко і він виконує її добре. Хто має замилування до оброблювання дерева, цей буде виконувати знаменито столярську роботу. До кравецтва треба мати хист; видимо по одягах людей на вулиці, що не кождий потрапить бути добрим кравцем. Чи кождий потрапить бути добрим хірурґом? Треба мати до цього вроджене чуття, замилування. Є люди, які люблять освоювати дикі звірі. Ніхто їх до цього не приневолює. Вони добровільно наражуються на постійні небезпеки, бо відчувають в собі талант до цього заняття.

Вибір звання є дуже важний для кождого чоловіка, бо цей вибір рішає про вдоволення з роботи на протязі цілого життя. Кожда одиниця повинна піти у виборі звання за тим талантом, який у собі посідає. Коли в українській родині виростають діти, то родичі повинні добре розважати, до якого діла їх діти мають стануть на ціле життя.

На жаль, часто при виборі звання рішають безпосередні видатки. Хоч діти мають талант до науки, до музики, до малярства, то родичі більше вдоволені, коли діти йдуть до такої роботи, яка приносить зараз дохід. Молодь іде на службу, або стає до роботи, яка зараз платна. Чистити вікна можна зараз, переставляти паки можна зараз, копати рів можна зараз, і зараз дістається за ці роботи готові гроші, без довголітнього приготування.

Або родичі, або молодь, або одні й другі не бажають тратити забагато часу на підготування до якоїсь роботи. Потребують зараз грошей, хотять ними зараз орудувати. Не хотять робити видатків на вишколення. Тому то трапляється, що молодь, яка має талант до науки, не йде до школи, щоби підготовлятися ще цілими роками і вибрати собі наукове звання, але чим скорше йде до роботи, яка трапляється, і яка зараз дає гріш.

У цей спосіб марнуються таланти, які могли би станути до тяжчої роботи і відчути в ній вдоволення, а також прислужитися громадянству далеко ліпше, ніж марнувати свої сили при роботі, якої не треба вчитись або якої можна привчитися в дуже короткім часі.

Але чи український нарід має складатися з людей, які нічого іншого не хотять робити і нічого іншого не вміють, лише замітати, чистити, мити, носити, двигати, завязувати, розвязувати, привязувати, прикручувати, відкручувати, тесати, краяти, копати, прибивати, рубати? А це все лише тому, бо цю роботу можна зачинати без великого підготування і можна за неї діставати зараз гроші, щоби їх видавати відповідно до уподобання.

Чи український нарід має йти все на рілю, щоб корчувати, орати, волочити, сіяти, молотити? Чи маємо лишитися дальше народом Скитів над Чорним морем, які лише орали, сіяли і розводили в пасіках пчоли? Чи ми лише нарід хліборобів, як Індіяни нарід мисливців? Чи ми нарід-мумія, яка не поступає, не жиє, не розвивається? Модерний поділ праці вимагає, щоби якась частина народу присвятилася рільництву, якась ремеслу, якась промислови, якась торговлі, якась грошевому оборотови, якась найтяжчій роботі, якою є умова, наукова праця. Одна частина має працювати по селах, друга по містах. На американськім континенті, скажемо: на фармі, в офісі. Українці занедбують міські заняття і бояться їх. Родичі не хотять присвятити гроша, щоби молодь, яка має дар до науки, вислати на довгі літа до шкіл.

Погляньмо на народи поруч нас. Усі вони стараються вислати якусь частину своєї молоді до наукових занять, виховати їх на „професіоналістів”, наукових фаховців.

Коли Українці в роках 1917 до 1923 старалися, щоби перебрати свої землі від ворожих сусідів, то побачили наглядно, що мають замало вишколених інтеліґентних сил у війську, замало в фінансах, замало знавців торговлі, замало знавців промислу. Показалося наглядно, що Українці сторонять від занять, які оперті на рахунковім обчисленню, що Українці не мають сили по містах, які є неначе рахунковим бюром рільництва і промислу, місцем де сходиться всякий товар і де він розділюється.

Маємо мало вчених фаховців в Европі, маємо їх мало в Канаді й у Злучених Державах Америки. В Канаді припадає один умовий робітник, або, як кажемо коротко, „інтеліґент”, на 666 Українців. В Америці буде таке саме число, або ще гірше. Замало маємо своїх людей, вишколених до умових занять.

На українських землях в Европі панують тепер такі відносини, що українські інтеліґенти мають замкнену дорогу до урядів, до війська, до банків, до шкіл. Наїзники знають дуже добре, що коли спаралізують інтеліґенцію, то спаралізують мозок народу. Він тоді не може рухатись. Українці в Америці й Канаді могли би спровадити якесь число інтеліґентів з Европи. Кілька рухливих, підприємчивих, характерних, чесних інтеліґентів з орґанізаційним змислом придались би ще тут за морем. Праця в товариствах набралаб сили, розбіжні гадки лучилисяб лекше. Одначе на дорозі стоять іміґраційні закони, які заперли всяку іміґрацію інтеліґентних сил, а також шкільні закони, які жадають, щоби кождий умовий робітник доповнював свої студії в тутешніх школах і здавав додаткові іспити анґлійською мовою.

Канада спроваджує багато визначних інтеліґентних сил з Анґлії. Українці не можуть користати із своїх інтеліґентів, яких можнаб тепер стягнути з Европи, коли з політичних причин вони там незаняті.

Треба нам припильнувати, щоби більше української молоді в Канаді й Америці йшло до шкіл і видержали довголітні труди науки, а також прикрі видатки, які потягає за собою наука в середніх і високих школах. Родичів і молодь треба заохочувати в часописах і особисто, щоби не рішалися зараз на заняття, яке в цій хвилі приносить гроші, але старалися поконати труднощі, злучені із студіями в університеті. Хто має талант, має пробитися тяжкою дорогою до умової праці, до якої відчуває хист, а не лишатися при легкій, зараз платній роботі слуги або зарібника. Дорога до успіху не є асфальтованим гостинцем, але непротоптаною, дуже невигідною стежкою. Умова праця не принесе може так багато гроша, як може хтось сподівається. Вона принесе часто лише невеликий грошевий чистий дохід, менший ніж робота при залізничім шляху, одначе вона дає відзначення серед громадянства, дає право бути кандидатом на провідника. Умова праця не є лише бизнес; це є також честь.

Український нарід буде жити і буде працювати. Чи всі мають іти на рілю або до фабрики? Якась частина молоді, що почуває в собі талант, повинна відійти від поля і від фабрики та присвятитися іншим фахам, тяжчій роботі. Нам треба духовних і світських інтеліґентів. Потрібні нам аґрономи, техніки, хеміки, інжинірн, економісти, промисловці, банковці, військовці, священики, вчителі, лікарі, правники.

Чи можна собі подумати поїзд без машиністів, корабель без моряків, літак без пільотів? Як виглядає нарід без вишколених інтеліґентів?

Інтеліґент не може дивитися виключно за грошем. Він не сміє думати виключно про це, „щоби робити гроші”. На це надаються ліпше інші заняття. Інтеліґент не може виступати як еґоїст, який лише про себе думає. Він мусить посідати в собі багато чоловіколюбства, посвяти для інших, жертвенности. Його вартість залежить від знання, від орієнтаційного змислу на великі простори, від вказівок, які може дати іншим, щоби справити їх на добру дорогу. Коли інтеліґент ставить себе на цій точці, що він має за всяку ціну лише „робити гроші”, то це є доказ, що він не є інтеліґентом, який розуміє вповні свої великі обовязки супроти громадянства, серед котрого працює. Інтеліґент має провадити, а провідник має заблестіти прикладом для тих, що йдуть за ним.

Будучність народу це є будучність інтеліґенції.

Д-р Г. Ґ. Скегар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

Доповнення до допису про пікнік.

Дня 4. липня ц. р., в день Свята Незалежности, влаштовано в Савт Плейнфілд, Н. Дж., величавий пікнік, який уладили: товариство „Просвіта” з Савт Плейнфілд, від. 312 У. Н. Союза, і „Жіноча Громада” з Ню Йорку. В пікніку взяли участь: „Чорноморська Січ” з Ню Йорку й Нюарку і товариства з Бавндбрук, Ню Брунсвік, Ракітан, Менвіл, Плейнфілд, Перт Амбой, Дунелин і Ню Маркет.

Прибувши до Савт Плейнфілд, всі товариства взяли участь у місцевім поході, який улаштовується що року в День Незалежности. Завдяки Українцям, цей похід випав гарно.

Головно наші Січовики в одностроях, як також наші жінки в народніх строях, прикрасили похід. Український відділ походу провадив предсідник тов. „Просвіти” в Савт Плейнфілд, п. Полегонький. За ним ішла музика, далі прапори, несені Січовиками. За ними ступали складні ряди наших Чорноморських Січей, а далі інші наші товариства. Найбільшу увагу звернули на себе два малі Запорожці з Нюарку, котрих провадила п. Бражникова.

Після походу всі пішли на площу при Народнім Домі, де відбувся пікнік. Перекускою занялись місцеві жінки.

З цілого походу й пікніку студія Авраменка зібрала фільми, котрі випали дуже гарно.

Чистого доходу було $50, котрі передано д-р Н. Пелеховичь, голові комітету Помочі Голодуючим України.

Жіноча Громада,
Ню Йорк, Н. Й.

Прийшов турист у підкованих черевиках до годинникаря ввесь задиханий тай каже:

— Пане, пане, годинник, що ви мені направили, йшов усього 24 години та станув.

Годинникар підвів голову від роботи тай каже спокійно:

— Пане, як ви йдете двацять чотири години, то також радо відпічнете собі.

КРАЇНА, ЩО НЕ ЗНАЄ СМІХУ

Є в Персії такі чудові околиці, що можна їх порівняти з соракатим перським килимом. Сонце світить, жайворонки виспівують у повітрі. Та в Персії природа в більшости штучна. Всюди там, де чоловік не може дати собі ради з наводнюючими каналами, бачите мертвий степ, голі гірські узбіча, що вилискуються до сонця. В багато дечому Персія пригадує деякі околиці південної Каліфорнії, де також сумний пустар часто переходить безпосередньо у краєвид, наче один-одинокий сад. І в Персії бачите пишні виноградники, чистенькі сади, в яких довгими рядами ростуть оливні дерева. Всюди простягаються поля темно-зеленої конюшини, а при дорогах ростуть високі тополі. Їх листя вилискується сріблом, коли повіє вітер. Одначе в Персії не бачите білих домів. Тут усе бачите високі глиняні мури, такі високі, що навіть їздець на коні не може побачити краси саду й огороду. Можна лише здогадатися про красу тих садів по верховіттях дерев, що вистають понад високі мури. Таксамо не побачите краси жінок, які, в чорних одягах із серпанком на лиці, переходять вулицями наче які духи. А мужчини сидять поважно й гордо перед порогом хати та попивають чай. Це країна, що не знає сміху.

Посеред сніжних гір, що замикають овид, розложилося місто Тебріс. Має коло триста тисяч населення. Довго бачите це місто перед собою, та треба підійти зовсім близько, щоби пізнати, що маєте місто перед собою. Бо тут нема веж, нема мінаретів, коминів, нічого, що знімалосяб під хмари, нічого, що говорило би, що місто вже недалеко. Мури вищі ніж доми, по обох боках вулиці бачите лише сіробурі глиняні стіни. Івже мусите зайти далеко в вуличну метушню, заки наберете враження, що ви знайшлися дійсно серед домів численно заселеного міста. Милями цілими йдете тими вузькими вулицями, а не бачите більше нічого, лише високі мури, що подобають на тюремні мури.

Справді, до такого міста треба насамперед привикнути.

Зате на базарі кипить життя. Хто хоче пізнати Схід із його справжньою культурою, хай піде на базар у Тебрісі. Тут побачите все. Люди кричать, осли ігікають, побачите дервішів із палкими очима, „наслідників пророка” муллів, що в зелених турбанах стоять на розі вулиці та проповідують, то знову екзальтована юрба проймаючими голосами взиває Аллаго, а всі інші довкола в будах не проймаються тим усім і попивають собі чай.

А ось килими.

Для Перса, взагалі для східнього чоловіка, килим не є предметом люксусу, лише найконечнішим предметом хатньої обстанови. В найбіднішій хаті, в найнужденнішій ярмарковій буді все знайдеться килим. Він конечний для молитвенних практик, приписаних законом; килим для Перса це стіл, який він бере зі собою також як подорожній клунок. Та є ріжниця між килимом і килимом, також у Персії. Вистане піти на базар, щоби переконатися про це.

На всіх базарах гамірно; зате на базарі, де продають килими, тихо. У сутінок продирається лише деякий промінь сонця та паде на накопичене сорокате добро. Око не може налюбуватися тим добром і треба би мати мішок грошей, щоби щось таке купити. Добрий аилим тут на місці куштує 80 до 100 томанів. А коли хочете вивезти килим, то від двох фунтів ваги мусите заплатити коло 6 долярів мита. Себто за один килим мусите заплатити мита ще раз стільки, що він коштує.

Цікаво бачити, як роблять килим. Око ледви може схопити рухи пальців робітника. Здається, він і зовсім не дивиться на взір, а всеж зпід його рук виходять мистецькі взірці. А найцікавіше: майже всю роботу роблять діти 8—14-літні. Рядом клячать хлопці та перебирають пальцями, а старший робітник співаючим голосом пояснює їм взір килима. Чужинець невсилі зрозуміти, як ці малі діточі руки, їх діточі мізки можуть зрозуміти всю цю нелегку працю. А ті діти також поважні наче старші люди. Справді — країна без усміху!

ЛЯПОНСЬКІ ЛІКАРІ ТА ЇХ ЛІКИ

Ляпонці жиють без лікарів. Лікарі навідуються до Ляпонців на приказ шведської влади всього двічі на рік. Ляпонці звертаються на випадок недуги лише до „гоїтелів ран”, так би мовити: хірурґів. Таких „лікарів” є серед Ляпонців дуже багато, а хорих дуже мало. Ляпонці нездужають дуже рідко, а вже ніколи зимою. Зима буває нераз така люта, що часто замерзають і новонароджені діти. Їх „хірурґи”, н адумку Ляпонців, навчилися свого мистецтва в ульдрів, які жиють під землею. Усувають недугу попросту тим ,що вкладуть руку на болюче місце. При більшости недуг помагає найбільше пускання крови і натискання. Ртуть і сіркі також добрі, або ложечка табаки до кави. Дві жаби, варені дві години в молоці, то знамените лікарство проти кашлю, а ще певніше позбудетеся кашлю, коли доторкнетеся ропухи. Ропухи приходять із хмар. Коли хмари нависли низько, впаде на сніг сто ропух. Інакше це годі пояснити ,бо знадете ропуху в найпустіших сніжних полях, де нема й сліду живих сотворінь. Воші, зварені в порядно посоленому молоці й випиті натще, напевно усунуть жовтачку, недугу, яка серед Ляпонців найбільше появляється з весною. Коли пес укусить, то рана загоїться найліпше, коли її натремо кровю тогож пса. Коли натираєте болюче місце вовною з баранця, вмить перестане вас боліти, бо Ісус Христос часто говорив про баранця. Крук або ворона сідає на тичці біля хати, в котрій комусь наближається година смерти. Тоді не смієте говорити, а навіть шептати, бо ви прогнали би життя і вмираючий був би засуджений цілий тиждень жити між двома світами. Хто втягне в ніздря запах мерця, помре також. До чудодійних „загоювачів ран” приходять без страху і звірі. З них ніякий не вчинив би йому кривди, бо зараз пізнає, хто заприязнений з ульдрами (домовиками, домашніми богами). Такою чудотворного лікаря пізнаєте зараз із руки: коли покладете йому на долоню постріленого пташка, він сидить тихо, навіть не ворухнеться, бо знає, що буде вилічений.

Таке оповідає шведський лікар Аксель Мунте в книжці п. з. „Про життя та смерть”.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРІСТОЛ, ПА.

З уродин на Рідну Школу.

Дня 5 серпня обходив 39-літні уродини предсідник 362 від. У. Н. С., гром. Йосиф Осередчук. Підчас забави забрав слово гр. Р. Караїм та представив зібраним заслуги і працю гр. Осередчука на організаційнім полі. Гром. Р. Карбівник вказував на нього як доброго предсідника, під якого проводом відділ розвивається, а також взивав присутних піти слідами гром. Осередчука та вписати своїх дітей у члени У. Н. Союза. Також промовляв гром. Кобільник та взивав до організації в одну Союзову родину. На поклик гром. Карбівника приявні жертвували на рідну школу в Дрогобичі: Й. Осередчук $5; по $1: Р. Карбівник, Р. Караїм, П. Кобільник і пані Николенко; по 50 ц.: М. Клинів, Г. Розак, Ф. Павлівець, Н. Васюрка, С. Ляхевич, І. Петій, М. Фірц і Дм. Розак.

Збіркою занялась пані Кобільник. Присутні рішили суму $12.75 вислати через Обєднання.

Присутній.

ВБИЛИ ТУРЕЦЬКОГО ВАТАЖКА ОПРИШКІВ.

Турецькі часописи повідомляють: „Пострах Джабекіру", грізний ватажок опришків Шеіх Фарі, згинув підчас перестрілки з жандармами. З ним згинули 14 опришків. Шеіх Фарі непокоїв турецьке населення цілі два роки. Нападав із ватагою села, плюндрував їх і забирав зі собою до табору найгарніші жінки, які все міняв. В останньому часі мав у таборі 9 жінок. Усі старання жандармів схопити небезпечного опришка були даремні. Прийшло до завзятого бою, який покінчився аж тоді, як згинув останній член ватаги. Жандарми мали пять убитих і багато ранених.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З ЛІТЕРАТУРНОГО РУХУ.

НЕВІДОМИЙ.

Повість Степана Шухевича з воєнних часів.

Львів 1934. Вид. „Червоної Калини".

Степан Шухевич колишній вояк і його остання повість проста й безпосередня, як щира вояцька вдача. В ній нема химерно поплутаної інтриґи, ні не розвязує вона якихось складних життєвих чи психольоґічних проблем. Така вона, як вояцька пригода: нескладна і водночас незвичайна.

„Невідомий" — це повість про двох Українців — старшин австрійської армії: Леся Турбацького і Ґриця Іванчука. Дія повісти проходить на московському фронті на Білорусі, потім на італійському, у Відні й у Львові.

Леся Турбацького, постріленого в голову, вважає його товариш Ґриць Іванчук за мертвого й забирає у нього всі його папери й документи, щоби передати його дружині. Протеж Лесь зостається живим. Його перевозять до шпиталя у Відні. Через постріл у голову тратить память і забуває, хто він. З другої сторони не має ніяких документів, тільки відзнаку У. С. С. І його записують як Невідомого. Тимчасом Ґриць Іванчук переходить зі своєю частиною на італійський фронт і в часі однієї відпустки познайомлюється й одружується з дружиною Леся, Лідою.

У Грицеви представляє автор тип „Русина-вояка", безстережно відданого Австрії дуже службового старшину, що для почестей і ранґи вислуговується і старається більше як треба, висилаючи людей на нехибну смерть. Під осінь 1918. року він працює вже у розвідчому відділі у Львові, вірить у силу Австрії й приготування Українців називає „акцією шибайголов" та ладен навіть донести про цю акцію владі.

У віденському шпиталі видужує Лесь Турбацький. Того, що пережив, не памятає. Але він уже новий чоловік. Зовсім інакшими очима дивиться тепер на світ і людей. Йому здається, що Українці сліпі люди, що їх політичний провід поза Віднем світу не бачить і не думає про майбутнє. Цю психічну переміну в Леся, треба сказати, автор представляє надто поверховно й довільно. Вонаж могла би бути темою цілої окремої повісти.

На вулиці зустрічає й пізнає Леся десятник із колишнього його відділу і пригадує Лесеви, хто він і звідки. Лесь Турбацький перестає бути Невідомим і вертається до Львова під кінець жовтня 1918. року. Тут зустрічається ще із Ґрицем Іванчуком, дізнається, що Ліда, колишня Лесева дружина, тепер замужна з Ґрицем, і давні друзі розстаються.

„А в глуху темну ніч, ще тієї самої днини, вулицями міста пересувались узброєні до зубів сірі вояцькі постаті. Потайки, без шелесту, підходив під грізні мури австрійської касарні і Лесь із своїм відділом. Почував у собі тепер дивну міць, що здавила біль душі і серця. Ішов творити нове, незнане"... — так закінчується повість Степана Шухевича.

Літературні критики може будуть повість С. Шухевича гудити й дошукуватися в ній літературних прогріхів і хиб. Але для нас вона безпосередньо й цікаво написана колишнім вояком воєнна повість, без зайвого сентименталізму й лірризму й тому вона знайде свойого читача серед сучасного молодого покоління.

Одно тільки питання насувається після прочитання повісти: Невже Українцеви треба аж пострілу в голову, щоб твердо й інакше дивитися на світ, а не очима тих, що виховують? Але таке питання виникає може і без волі автора. Бож при кінці Лесь приєднується до молодих гарячих голов, що йшли здобувати й творити нове життя. А було їх багато...

бок.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 27. ЛИПНЯ. РОСІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ. (19)



Воєнні хмари вже нависли були низько над Европою. В Лондоні відбулася нарада між премієром міністрів Асквітом та міністром заграничних справ Ґреєм і лордом адміральства Чорчилем. Рішено, що Анґлія має бути готова до несподіванок. У Львові саме тоді відбувався перший український учительський зїзд зі всіх земель України. Якраз тепер цісар Франц Йосиф звернувся з маніфестом до своїх народів, закликаючи їх до сповнення обовязку перед державою.

В Бельґії також вже почули скоро можливість війни. Король Альберт наказав привести в боєве поготівля армію, щоб затримати невтральність Бельґії. Депутація українських центральних орґанізацій у Львові зложила у намісника Ґаличини заяву льояльности, заявляючи, що український нарід у тяжкій і рішучій хвилі для австро-угорської держави, твердо стоятиме при своїй монархії, яка більше від Росії забезпечує Українцям національних прав.

Кайзер Вільгельм вернувся зі своєї морської поїздки до Кілю. Там уже чекав на нього спеціяльний потяг, який поспішно повіз кайзера до Потсдаму. Великі маси народу витали кайзера на двірці в Берліні й ріжними викриками висловлювали своє патріотичне піднесення. В Потсдамі міністри заявили кайзерови, що Німеччина повинна розглядати конфлікт між Сербією й Австро-Угорщиною як аферу, що торкається лише тих двох держав.

Та в цей день у Берліні стало відомо, що Росія почала мобілізацію своєї армії. В першу чергу почалася мобілізація Варшавської Воєнної Округи та Петербурської. Скоро стало відомо, що російські війська почали концентрацію на німецькому кордоні. Це занепокоїло Німеччину, а тому видано наказ армії, щоб негайно всі старшини й жовніри вернулися до своїх частин і були в поготівлі. Разом з тим армія не мала робити ніяких провокаційних виступів.